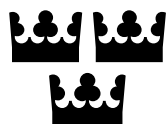

4

Den makroekonomiska utvecklingen

4 Den makroekonomiska utvecklingen

Sammanfattning

- Tillväxten i svensk ekonomi steg något 2014 jämfört med 2013 och en återhämtning har inletts. Tillväxten drevs framför allt av investeringar och hushållens konsumtion. Till följd av den långsamma återhämtningen i omvärlden har utvecklingen av svensk export varit svag.
  - I många för Sverige viktiga handelsländer bedöms tillväxten stiga 2015 och 2016. För många länder i euroområdet förväntas dock återhämtningen ske i en långsam takt.
  - Tillväxten i svensk export förväntas öka i takt med den gradvisa förstärkningen av konjunkturen i omvärlden. Även tillväxten i hushållens konsumtion förväntas tillta, bl.a. till följd av låga räntor och att läget på arbetsmarknaden gradvis förbättras.
  - Arbetslösheten har i sex års tid varit hög, omkring 8 procent. Arbetslösheten bedöms minska i takt med att produktionen ökar, eftersom det medför ett ökat behov hos företagen att anställa mer personal.
  - Inflationstakten förväntas öka fr.o.m. 2015, om än långsamt. Ett högre resursutnyttjande bidrar till uppgången i inflationen.
  - Risker finns för en svagare utveckling än den i prognosen. En försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet utgör den enskilt största risken. Samtidigt kan utvecklingen bli starkare om återhämtningen i euroområdet skulle gå snabbare än vad som antagits i prognosen.
-

I detta avsnitt redovisas prognosen för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden t.o.m. 2019.¹⁷ Information som fanns tillgänglig den 9 mars 2015 har beaktats. Prognosen är baserad på nu gällande regler, av regeringen föreslagna och aviserade åtgärder i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt aviserade förslag i denna proposition.

Ett viktigt syfte med 2015 års ekonomiska vårproposition är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2016. Presentationen av prognosen fokuserar därför på utvecklingen fram t.o.m. 2016. Utvecklingen 2017–2019 redovisas i ett separat delavsnitt. I avsnittet finns jämförelser med andra bedömares prognoser och en utvärdering av prognoser för BNP-tillväxten. Avsnittet avslutas med en beskrivning av hur prognosen har reviderats jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2015.

---

¹⁷ I bilaga 1 redovisas prognosens siffermässiga innehåll i detalj.

4.1 Omvärlden 2015 och 2016

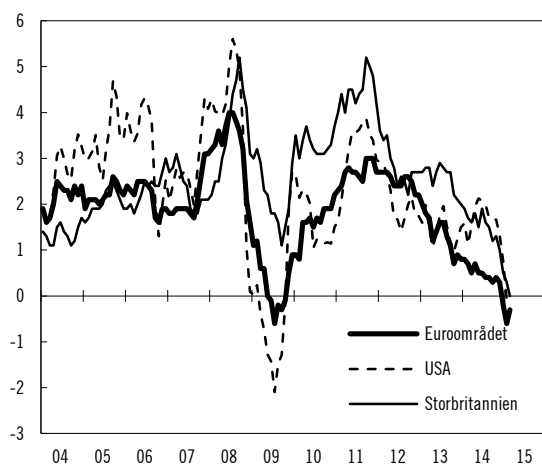
Fortsatt återhämtning

Återhämtningen i världsekonomin fortsatte 2014, även om tillväxten på sina håll var låg, bl.a. i euroområdet. En mer expansiv penningpolitik, och ett lägre oljepris, bidrog till att BNP-tillväxten i många avancerade ekonomier tog fart i slutet av 2014. I flera framväxande ekonomier bromsade däremot tillväxten in.

Flera indikatorer, som t.ex. hushållens och företagens förtroende för den ekonomiska utvecklingen, pekar på en fortsatt återhämtning i omvärlden. Det ekonomiska läget i flera euroländer är dock fortfarande bekymmersamt och återhämtningen i dessa länder förväntas gå långsamt, även om tillväxten 2015 och 2016 bedöms bli högre än 2014. Riskerna för en svagare utveckling än i denna prognos är fortfarande betydande, särskilt i euroområdet (se avsnitt 4.4). Den sammantagna bedömningen är att tillväxten ökar 2015 och 2016 i flertalet för Sverige viktiga handelsländer. I och med detta förväntas även efterfrågan på svenska varor och tjänster bli högre och tillväxten för svensk exportmarknad stiga gradvis (se tabell 4.1).

Diagram 4.1 Inflation i utvalda länder

Årlig procentuell förändring

Anm.: HIKP för euroområdet och KPI för USA och Storbritannien.

Källor: Eurostat, Bureau of Economic Analysis och Office for National Statistics.

Oljepriset har fallit markant sedan juli 2014. Detta har, tillsammans med en i allmänhet svag efterfrågeutveckling, bidragit till en fortsatt nedgång i inflationstakten i många länder 2014 (se diagram 4.1). Inflationstakten förväntas fortsätta vara mycket låg 2015, bl.a. i USA och euroområdet, för att sedan gradvis öka i takt med att åter-

hämtningen tar fart och oljeprisfallet inte längre påverkar prisökningstakten.

Tabell 4.1 Prognoser för omvärlden

Utfall t.o.m. 2014, prognos för 2015 och 2016
Procentuell förändring om inte annat anges

	Genomsnitt 1994–2014 ¹	2014	2015	2016
BNP				
Euroområdet	1,4	0,9	1,4	1,7
Tyskland	1,4	1,6	1,6	1,8
Frankrike	1,6	0,4	1,0	1,5
Italien	1,3	-0,4	0,5	1,2
Spanien	2,9	1,4	2,2	2,0
Finland	2,4	-0,1	0,7	1,4
USA	2,5	2,4	3,3	3,1
Storbritannien	2,2	2,6	2,6	2,5
Norge ²	3,0	2,3	1,5	1,9
Kina	9,7	7,5	7,1	6,8
Världen (PPP) ³	3,8	3,3	3,6	3,8
Världen (KIX) ⁴	1,9	2,1	2,3	2,7
Svensk exportmarknad ⁵	5,8	3,2	5,0	5,9
Inflation				
Euroområdet ⁶	1,9	0,4	-0,2	1,2
USA ⁷	2,4	1,6	-0,1	2,1
Finansiella variabler				
Refiränta ⁸	2,3	0,2	0,1	0,1
Fed funds ⁹	3,0	0,3	0,4	1,6
Oljepris ¹⁰	53	99	61	69

¹ I avsnittets tabeller redovisas genomsnittliga värden för flertalet variabler från 1994. Perioden är vald med utgångspunkt i tillgänglighet på data från de svenska nationalräkenskaperna. För euroområdets och KIX-viktad BNP beräknas genomsnittet från 1996. Refiräntans genomsnitt beräknas från 1999. Detta pga. ytterligare begränsningar i datatillgång.

² BNP för Norges fastland.

³ BNP-prognoser sammanviktade med köpkraftsjusterade BNP-vikter enligt IMF.

⁴ BNP-prognoser sammanviktade med KIX-vikter, ett mått på svensk utrikeshandel med olika länder.

⁵ Den samlade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

⁶ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP).

⁷ Konsumentprisindex (KPI).

⁸ Europeiska centralbankens styrränta i procent, årsgenomsnitt.

⁹ USA:s styrränta i procent, årsgenomsnitt.

¹⁰ Brent, USD per fat.

Källor: Reuters Ecowin och egna beräkningar.

Oljeprisfallet bedöms till största del vara en effekt av ett ökat utbud. Produktionen av skifferolja i Nordamerika har ökat, samtidigt som produktionsnivån är fortsatt hög inom oljepris-kartellen OPEC. Det är svårt att säga hur stor den sammantagna effekten av oljeprisfallet är för världsekonomin. Det finns dock anledning att tro att genomslaget av ett lägre oljepris blivit mindre de senaste årtiondena, delvis som ett resultat av en minskad energianvändning i relation till produktionen. I denna prognos bedöms

nettoeffekten på global BNP av det lägre oljepriset vara positiv, men måttlig. Effekten varierar dock mellan länder och regioner. För många nettoimportörer av olja, som t.ex. euroområdet, tenderar det lägre oljepriset att skapa ett större utrymme för konsumtion och investeringar. Risker med ett lägre oljepris är emellertid att inflationsförväntningarna blir lägre. Detta kan påverka möjligheterna att uppnå inflationsmålet i många ekonomier där inflationen i nuläget är låg och där penningpolitiken begränsas av låga räntor (se avsnitt 4.4).

För många länder som är betydande exportörer av olja har prisfallet i huvudsak en negativ effekt på ekonomin. I Sveriges geografiska närhet finns de stora oljeproducenterna Ryssland och Norge. För Ryssland har det lägre oljepriset, tillsammans med de sanktioner som följt i spåren av konflikten i Ukraina, skapat ett oroande läge för ekonomin. Statliga inkomster har blivit lägre och förtroendet för den ekonomiska utvecklingen har försämrats. Ett betydande fall i rysk BNP väntas 2015. Norsk ekonomi har drabbats av oljeprisfallet, framför allt genom minskade oljeleraterade investeringar. Detta förväntas ta sig uttryck i en minskad norsk BNP-tillväxt 2015.

Tillväxtutsikter varierar

Tillväxten i euroområdet var låg 2014 och den svaga utvecklingen har lett till att arbetslösheten är fortsatt hög, över 11 procent. Den långvarigt höga arbetslösheten och den ökade fattigdomen har hämmat konsumtionsutvecklingen. Detta har även bidragit till en låg inflation. Kärninflationen, dvs. ett mått på prisökningstakten där energi och livsmedel inte räknats in, har fallit trendmässigt sedan 2012. Kärninflationen var låg i februari 2015, 0,7 procent, vilket är en bra bit under den Europeiska centralbankens (ECB) inflationsmål på under men nära 2 procent. För att få till stånd en uppgång i inflationen sänkte ECB styrräntan i två steg under 2014 och startade i mars 2015 ett program för köp av finansiella tillgångar. Den mer expansiva penningpolitiken har bidragit till att euron har försvagats, vilket förväntas stimulera exportutvecklingen.

Under inledningen av 2015 förefaller euroområdets konjunkturläge ha förbättrats, delvis som en följd av den mer expansiva penningpolitiken och det lägre oljepriset. Förtroendet

för den ekonomiska utvecklingen bland hushåll och företag har stigit och omsättningen har ökat i detaljhandeln. Sammantaget väntas en återhämtning 2015 och BNP-tillväxten stiger av allt att döma jämfört med 2014 (se tabell 4.1). En hög arbetslöshet i många ekonomier dämpar dock utvecklingen av efterfrågan. Därtill hålls den ekonomiska aktiviteten tillbaka av att företag, hushåll och den offentliga sektorn har ett högt sparande för att minska sina skulder.

Återhämtningen i USA tog fart under 2014. Hushållens konsumtion bidrog mest till den högre tillväxten, men även företagets investeringar utvecklades relativt starkt. Läget på arbetsmarknaden har förbättrats då tillväxten i sysselsättningen har varit hög. Oljeprisfallet medför lägre energiutgifter för hushåll och många företag. Att amerikanska hushåll i dagsläget är optimistiska om framtiden och att allt fler blir sysselsatta, tyder på en fortsatt hög konsumtions-tillväxt. Den starka konsumtionsutvecklingen bidrar till att BNP-tillväxten i amerikansk ekonomi fortsätter att vara hög 2015 och 2016.

USA har en stor oljeproducerande sektor, och för oljebolagen leder det lägre oljepriset till minskade intäkter. En del oljeproduktion med höga kostnader har redan tagits ur bruk och investeringsutvecklingen har stannat av. Ett fortsatt lågt oljepris talar för att både produktion av olja och investeringar i oljesektorn även fortsättningsvis kommer att utvecklas svagt. Till faktorer som dämpar den ekonomiska aktiviteten kan även räknas den starka dollarn. Valutakursen pressar exportföretagens vinster och håller tillbaka både export- och investeringsutvecklingen.

Sedan 2010 har BNP-tillväxten i Kina successivt blivit lägre. Det beror delvis på att det pågår en omställning i den kinesiska ekonomin, från en tillväxt till stor del beroende av investeringar, till en tillväxt som i större utsträckning är driven av konsumtion. Denna utveckling leder av allt att döma till en allmänt lägre BNP-tillväxt även de kommande åren. Under inledningen av 2015 försämrades konjunkturläget ytterligare i kinesisk ekonomi då tillväxten i industriproduktionen och omsättningen i detaljhandeln föll. Ett annat uttryck för det försämrade läget är att den kinesiska regeringen har sänkt sitt tillväxtmål från 7,5 till omkring 7 procent. Tillväxten i Kina bedöms mot denna bakgrund bli något lägre 2015 och 2016 än vad den varit de senaste 15 åren (se tabell 4.1).

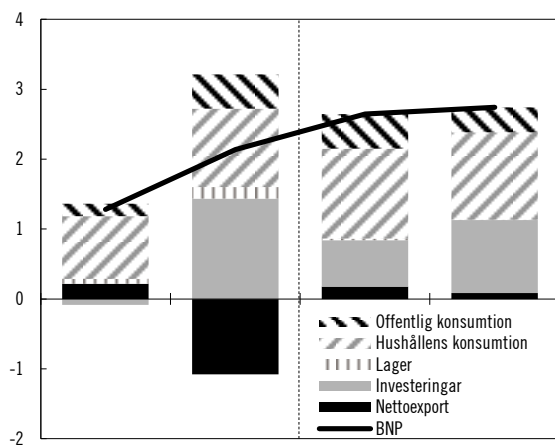
4.2 Svensk ekonomi 2015 och 2016

Något högre BNP-tillväxt

I Sverige var BNP-tillväxten 2014 något lägre än den genomsnittliga utvecklingen de senaste 20 åren (se tabell 4.2). Tillväxten har framför allt drivits av investeringar och hushållens konsumtion (se diagram 4.2). Den långsamma återhämtningen i omvärlden har visat sig i en dämpad utveckling av svensk export – i synnerhet varuexporten. Investeringar i bostäder har utvecklats starkt medan investeringar i maskiner har utvecklats svagare, vilket hänger ihop med den dämpade exportutvecklingen.

Diagram 4.2 BNP-tillväxt och bidrag till BNP-tillväxt

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm.: Procentuell förändring för BNP, procentenheter för övriga komponenter.
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Ett förbättrat konjunkturläge i omvärlden förväntas stimulera svensk export. Tillväxten i hushållens konsumtion förväntas tillta 2015 och 2016, understödd av låga räntor och av att läget på arbetsmarknaden gradvis förbättras. Även tillväxten i offentlig konsumtion ser ut att fortsätta vara hög. Därtill förväntas investeringar i bostäder, i industrin och i tjänstebanscher lämnas ett betydande bidrag till BNP-tillväxten 2015 och 2016. Återhämtningen i svensk ekonomi innebär att resursutnyttjandet stiger. I termer av BNP-gap beräknas de outnyttjade resurserna i ekonomin uppgå till knappt 1 procent 2016 (se tabell 4.2).

I detta avsnitt används det vanligaste måttet på ekonomisk tillväxt, dvs. BNP-tillväxten. Det är dock värt att notera att en växande BNP inte är någon garanti för att landets invånare får högre levnadsstandard. Det beror på att befolkningstillväxten normalt bidrar till BNP-

tillväxten. BNP per capita är ett mått på ekonomisk levnadsstandard som bättre visar hur ökad produktion fördelas per genomsnittlig invånare. Trots en viss återhämtning efter finanskrisen var BNP per capita inte högre 2014 än 2007. De kommande åren förväntas en något snabbare ökning av BNP per capita framför allt till följd av en högre produktivitetstillväxt.¹⁸

Tabell 4.2 BNP

Utfall t.o.m. 2014, prognos för 2015 och 2016
Procentuell förändring om inte annat anges

	Mdkr 2013	Genomsnitt 1994–2014	2014	2015	2016
Hushållens konsumtion	1 761	2,4	2,4	2,7	2,7
Offentlig konsumtion	988	0,9	1,9	1,9	1,4
Fasta bruttoinvesteringar	834	3,8	6,5	2,9	4,5
Lagerinvesteringar ¹	1	0,0	0,2	0,0	0,0
Export	1 660	5,6	3,3	4,4	5,3
Import	1 470	5,3	6,5	4,3	5,7
Nettoexport ¹	190	0,4	-1,1	0,2	0,1
BNP	3 775	2,5	2,1	2,6	2,7
BNP, kalenderkorrigerad		2,6	2,3	2,4	2,5
BNP per capita ²	0,4	2,0	1,2	1,5	1,3
Potentiell BNP, kalenderkorrigerad ³	3 884	2,3	1,5	1,8	1,9
BNP-gap ⁴		-2,1	-1,9	-1,4	-0,8

Anm.: Fasta priser, referensår 2013.

¹ Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

² BNP per person i totala befolkningen, miljoner kronor

³ Till marknadspris. Potentiell BNP är den nivå på produktionen som skulle uppnås vid normalt resursutnyttjande av de tillgängliga produktionsfaktorerna arbete och kapital.

⁴ BNP-gapet visar skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Stigande tillväxt i hushållens konsumtion

Hushållens konsumtion har de senaste åren varit en viktig drivkraft för utvecklingen av efterfrågan i svensk ekonomi (se diagram 4.2). Hushållens konsumtion är dock ojämnt fördelad. Flera indikatorer, bl.a. omsättningen i detaljhandeln, pekar på en fortsatt förhållandevis stark utveckling av hushållens konsumtion under inledningen av 2015. En relativt hög tillväxt förväntas även den resterande delen av 2015 och 2016 (se tabell 4.2). Utvecklingen beror bl.a. på låga räntor, en fortsatt gynnsam förmögenhetsutveckling och en gradvis förbättring av läget på arbetsmarknaden. De kommunalskattehöjningar

¹⁸ För mer information BNP per capita som mått på välbstånd, se avsnitt 3.

som genomförts 2015, och de amorteringskrav som har aviserats av Finansinspektionen, förväntas dock begränsa konsumtionsutrymmet något.

Stark offentlig konsumtionstillväxt 2015

Den offentliga konsumtionen lämnade ett relativt stort bidrag till BNP-tillväxten 2014 (se diagram 4.2). Inom staten växte konsumtionen i en förhållandevis hög takt. Regeringens reformer inom bl.a. utbildningsområdet bidrar tillsammans med stigande utgifter för migration till att den statliga konsumtionen växer starkt 2015 och är oförändrad 2016.

Även inom kommunsektorn växte konsumtionen i en relativt hög takt 2014. Antalet barn i förskolan och grundskolan ökade. De närmaste åren väntas den kommunala konsumtionen fortsätta öka i en hög takt. Konsumtionen drivs av demografiska förändringar, med fler barn och äldre i befolkningen och ökade utgifter för etablering av nyanlända invandrare. Regeringens föreslagna och aviserade satsningar på trainee- och extratjänster inom kommunerna samt insatser på vård, skola och omsorg bidrar positivt till den kommunala konsumtionstillväxten 2015 och 2016. Dessutom medför konjunkturåterhämtningen att det kommunala skatteunderlaget ökar i en högre takt än de senaste åren, vilket ger utrymme för en ökad kommunal konsumtion. Konsumtionsökningen bedöms ändå inte fullt ut motsvara det demografiska resursbehovet.

Sammantaget innebär detta att den offentliga konsumtionen väntas öka starkt 2015, men att utvecklingen dämpas något 2016 (se tabell 4.2).

Bostadsinvesteringarna fortsätter att öka

De fasta bruttoinvesteringarna¹⁹ växte i en hög takt 2014. Det var framför allt bostadsinvesteringarna som ökade 2014 efter att ha varit relativt låga åren dessförinnan. Även investeringar inom delar av tjänstesektorn och industrin bidrog till uppgången. Den starka utvecklingen inom industrin berodde på en kraftig uppgång av investeringar i forskning och utveckling, som dock bedöms vara av tillfällig karaktär. Upp-

gången i de kommunala investeringarna förklaras av att det i många kommuner finns ett uppdämt behov av investeringar till följd av urbanisering och ett ökat demografiskt tryck inom de kommunala verksamheterna. I bilaga 3 finns en fördjupad redogörelse för investeringar i Sverige och andra länder.

Flera indikatorer på bostadsbyggandet tyder på att bostadsinvesteringarna kommer att utvecklas starkt 2015. Industrins investeringar förväntas 2015 växa i en lägre takt än 2014 eftersom en del av nivåökningen 2014 av allt att döma var av tillfällig karaktär. I takt med att efterfrågan från omvärlden ökar bedöms industriinvesteringarna tillta och 2016 nå de nivåer som rådde 2008. Sammantaget förväntas de totala investeringarna öka i en något lägre takt 2015 och i en något högre takt 2016 än genomsnittet de senaste 20 åren (se tabell 4.2).

Gradvis stigande exporttillväxt

En svag omvärldsefterfrågan har under de senaste åren medfört att tillväxten i svensk export har varit låg. Det är framför allt utvecklingen av varuexporten som har varit dämpad. Detta beror delvis på att investeringstillväxten överlag har varit låg i omvärlden, men särskilt i euroområdet. Tjänsteexporten, som blivit allt viktigare för den totala exporten, utvecklades däremot relativt starkt 2014.

I slutet av 2014 tilltog tillväxten i varuexporten. Därtill är tillförsikten hög bland exportföretagen, enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Detta tyder på en fortsatt relativt stark utveckling av varuexporten under inledningen av 2015. Resterande delen av 2015 och 2016 förväntas tillväxten i svensk export gradvis stiga i takt med att återhämtningen i omvärlden fortsätter (se tabell 4.2). I prognosen antas att kronan förstärks något under loppet av 2015 och 2016. Trots detta blir den relativt svag, framför allt jämfört med nivån 2012 och 2013. Detta bidrar till att stimulera exportutvecklingen.

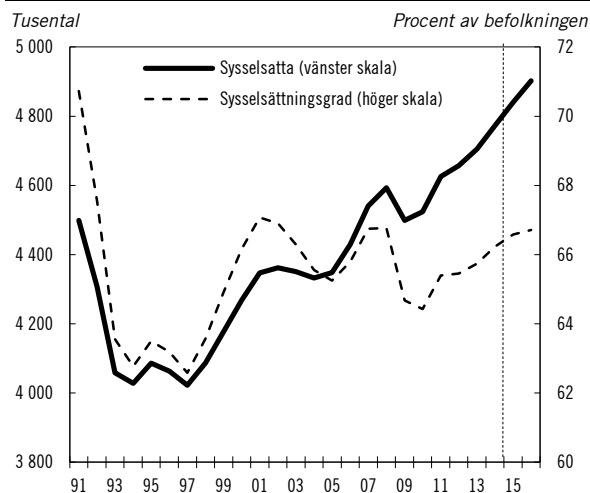
Fortsatt förbättring på arbetsmarknaden

Efter finanskrisens akuta fas 2008 och 2009 har det skett en uppgång i sysselsättningen (se diagram 4.3). Sysselsättningsgraden, dvs. sysselsättningen som andel av befolkningen (15–74 år), har stigit och var 2014 nära den nivå som

¹⁹ Fasta bruttoinvesteringar är materiella eller immateriella tillgångar som används i produktionsprocessen i över ett år. Begreppet brutto syftar på att kapitalförslitningen inte är borträknad.

rådde innan finanskrisen bröt ut (se diagram 4.3). Sysselsättningen har ökat ungefär lika mycket för både kvinnor och män, vilket har medfört att sysselsättningsgraden är fortsatt högre för män²⁰ (se tabell 4.3 och avsnitt 10).

Diagram 4.3 Sysselsatta och sysselsättningsgrad

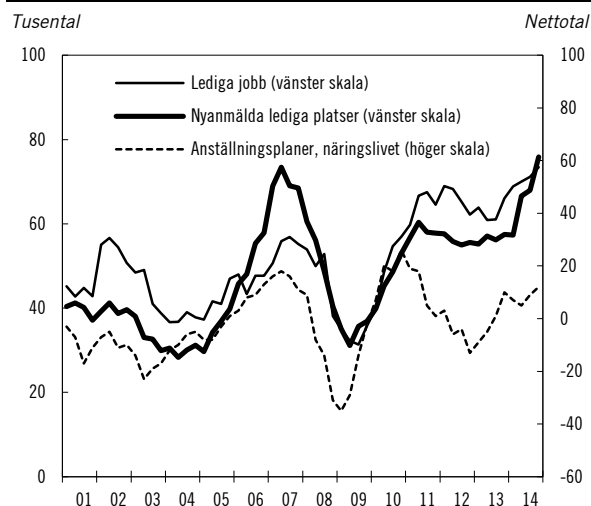
Anm.: Avser åldersgruppen 15–74 år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Uppgången i sysselsättningen har skett inom både den skattefinansierade offentliga verksamheten och näringslivet.²¹ Handeln och hushållstjänsterna²² lämnade 2014 ett särskilt stort bidrag till den starka utvecklingen i näringslivet. Efterfrågan på arbetskraft var dock fortsatt svag inom den exportberoende industrin, där antalet sysselsatta 2014 var betydligt färre än före finanskrisen.

Sammantaget pekar framåtblickande indikatorer på efterfrågan på arbetskraft, som bl.a. antalet lediga jobb och företagets anställningsplaner, på en fortsatt stark tillväxt i sysselsättningen (se diagram 4.3). Detta, tillsammans med den stigande efterfrågan i ekonomin, innebär att sysselsättningen 2015 och 2016 förväntas öka i ungefär samma takt som 2014 (se diagram 4.3 och tabell 4.3).

Diagram 4.4 Ett urval av sysselsättningsindikatorer

Anm.: Serierna är säsongrensade. Anställningsplanerna avser netttotal, vilket visar skillnaden mellan andelen positiva och andelen negativa svar.

Antalet nyanmälda lediga platser hos Arbetsförmedlingen ska tolkas med försiktighet. Dels för att det finns osäkerhet i statistiken, och dels för att Arbetsförmedlingens andel av de lediga platserna i ekonomin varierar över tid och konjunktur.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Sysselsättningen förväntas öka i många branscher. Handeln och företagstjänster²³ bedöms lämna ett särskilt stort bidrag. Även inom kommunsektorn bedöms sysselsättningen fortsätta att öka starkt. Resursbehoven ökar framför allt till följd av den demografiska utvecklingen med fler barn och äldre i befolkningen. Stigande skatteinkomster möjliggör för kommunerna att öka antalet sysselsatta, liksom regeringens föreslagna reformer inom bl.a. vård, omsorg och skola samt förslagen om införande av trainee-jobb och extratjänster.

I prognosen bedöms sysselsättningen inom industrin vara mer eller mindre oförändrad 2015 och 2016. Eftersom sysselsättningen samtidigt ökar i andra delar av ekonomin innebär det att andelen sysselsatta i industrin minskar. Detta är dock i linje med den nedåtgående strukturella trend som pågått sedan mitten av 1990-talet.

Sammantaget bedöms ca 130 000 fler personer vara sysselsatta 2016 jämfört med 2014. Även sysselsättningsgraden förväntas fortsätta att stiga (se tabell 4.3).

²⁰ År 2014 var sysselsättningsgraden 63,8 procent för kvinnor och 68,6 procent för män.

²¹ Se bilaga 1.

²² I hushållstjänster ingår bl.a. vård och utbildning i privat regi.

²³ I företagstjänster ingår bl.a. juridisk och ekonomisk konsultverksamhet, arkitekt- och reklambyråer samt lokalvård.

Tabell 4.3 Arbetsmarknad

Utfall t.o.m.2014, prognos för 2015 och 2016
Procentuell förändring om inte annat anges

Nivå, tusental om annat ej anges	Genomsnitt 1994–2014	2014	2015	2016	
BNP ¹	3 780	2,6	2,3	2,4	2,5
Produktivitet ²	443	1,9	0,4	1,2	1,2
Produktivitet i näringslivet ²	487	2,3	0,8	1,6	1,6
Arbetade timmar ³	7 535	0,8	1,8	1,3	1,3
Arbetade timmar i näringslivet ³	5 346	1,0	1,6	1,3	1,4
Medelarbetstid ⁴		0,1	0,4	-0,1	0,1
Sysselsatta	4 705	0,8	1,4	1,4	1,3
Kvinnor	2 237	0,7	1,5	–	–
Män	2 468	0,9	1,4	–	–
Sysselsättningsgrad ⁵		65,2	66,2	66,6	66,7
Potentiell sysselsättning ⁶	4 818	0,6	1,0	1,0	0,6
Sysselsättningsgap ⁷		-1,9	-1,9	-1,5	-0,8
Arbetskraft	5 116	0,7	1,3	0,9	0,9
Kvinnor	2 428	0,6	1,3	–	–
Män	2 687	0,7	1,4	–	–
Arbetskraftsdeltagande ⁷		70,8	71,9	72,0	71,8
Arbetslöshet ⁸		8,0	7,9	7,5	7,1
Kvinnor		7,7	7,7	–	–
Män		8,2	8,2	–	–
Programdeltagare ^{8,9}		3,2	3,7	4,0	3,9

Anm.: BNP, produktivitet, arbetade timmar och medelarbetstid avser kalenderkorrigerade data. Sysselsatta, arbetskraft och arbetslöshet avser åldersgruppen 15–74 år enligt populationen i arbetskraftsundersökningarna (AKU). BNP, produktivitet, arbetade timmar, medelarbetstid och potentiell sysselsättning finns inte uppdelat på kön. Prognos fördelat på kvinnor och män görs ej.

¹ BNP till marknadspris, fasta priser. Nivå avser miljarder kronor.

² Produktivitet mäts som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme.

³ Enligt nationalräkenskaperna. Nivå avser miljoner timmar.

⁴ Avser arbetade timmar per år enligt nationalräkenskaperna dividerat med årsmedeltal för antal sysselsatta enligt nationalräkenskaperna.

⁵ Procent av befolkningen 15–74 år.

⁶ Potentiell sysselsättning avser inte den högsta möjliga nivån utan den nivå som är förenlig med stabil inflation och ekonomisk balans.

⁷ Sysselsättningsgapet visar skillnaden mellan faktisk och potentiell sysselsättning i procent av potentiell sysselsättning.

⁸ Procent av arbetskraften.

⁹ Personer i arbetsmarknadspolitiska program.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsförmedlingen och egna beräkningar.

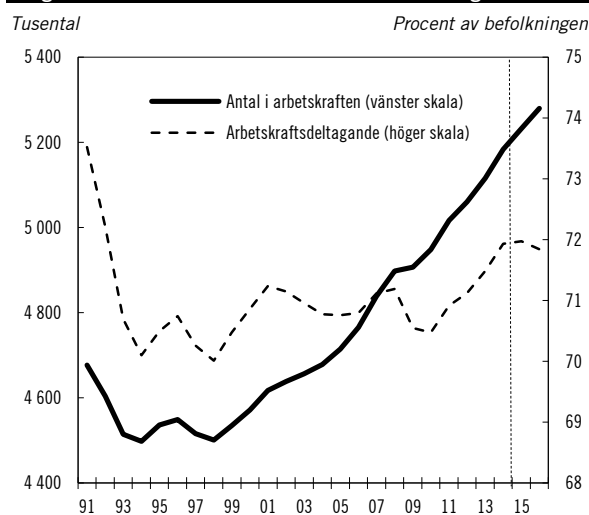
Produktivitetstillväxten i näringslivet blir högre

Produktivitetstillväxten i näringslivet har sammantaget varit låg sedan 2007. Det beror till stor del på att efterfrågan har varit svag. Till följd av att efterfrågan blir starkare framöver bedöms produktivitetstillväxten i näringslivet 2015 och 2016 bli högre än genomsnittet de senaste åtta

åren²⁴ (se tabell 4.3). Produktivitetstillväxttakten förväntas dock fortfarande bli lägre än genomsnittet de senaste 20 åren.

Den starka tillväxten i arbetskraften dämpas

Arbetskraften, dvs. de personer som står till arbetsmarknadens förfogande, har ökat starkt de senaste åren (se diagram 4.5). Arbetskraftsdeltagandet, dvs. arbetskraften i procent av befolkningen (15–74 år), har stigit betydligt. Det är framför allt utrikes födda som har bidragit till den starka utvecklingen. Arbetskraftsdeltagandet har ökat i flertalet åldersgrupper. Ökningen har dock varit särskilt stor för äldre (55–74 år). Utvecklingen har varit likartad för kvinnor och män, men arbetskraftsdeltagandet är fortsatt lägre för kvinnor än män.²⁵

Diagram 4.5 Arbetskraften och arbetskraftsdeltagandet

Anm.: Avser åldersgruppen 15–74 år.

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Arbetskraften fortsätter att öka 2015 och 2016 (se tabell 4.3). Utvecklingen ser dock inte ut att bli lika stark som under de närmast föregående åren, och arbetskraftsdeltagandet förväntas minska något 2016. Detta beror bl.a. på att grupper med ett lägre genomsnittligt arbetskraftsdeltagande, som äldre och nyanlända, förväntas utgöra en allt större andel av den arbetsföra befolkningen, vilket dämpar utvecklingen av det sammantagna arbetskraftsdeltagandet.

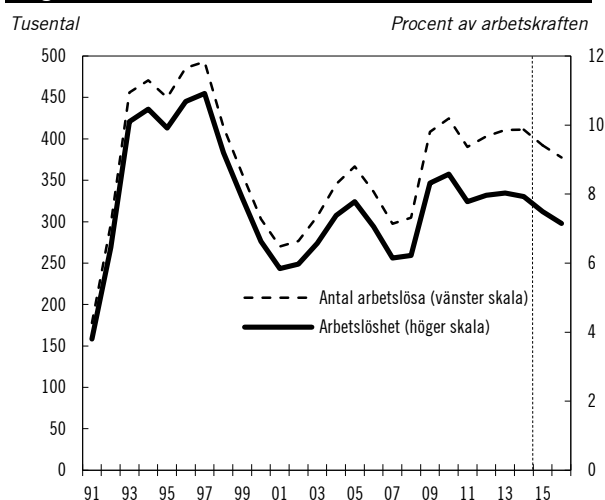
²⁴ Produktivitetstillväxten i näringslivet (kalenderkorrigerat) var i genomsnitt 0,2 procent per år fr.o.m. 2007 t.o.m. 2014.

²⁵ År 2014 var arbetskraftsdeltagandet 69,1 procent för kvinnor och 74,7 procent för män.

Arbetslösheten minskar 2015 och 2016

Arbetslösheten har varit hög i sex års tid (se diagram 4.6), både för kvinnor och män (se avsnitt 10).²⁶ Arbetslösheten bedöms 2015 och 2016 minska i takt med att antalet sysselsatta ökar starkt och ökningen av antalet personer i arbetskraften dämpas (se tabell 4.3 och diagram 4.6). Regeringens reformer, inom bl.a. områdena vård och skola, samt införandet av traineejobb och extratjänster, bedöms bidra till en lägre arbetslöshet framöver.

Diagram 4.6 Arbetslöshet

Anm.: Avser åldersgruppen 15–74 år.
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Sammantaget bedöms ca 380 000 personer vara arbetslösa 2016, vilket motsvarar 7,1 procent av arbetskraften. Av dem kommer sannolikt en stor andel att tillhöra de grupper som har svårt att få en fast förankring på arbetsmarknaden (se avsnitt 10).²⁷

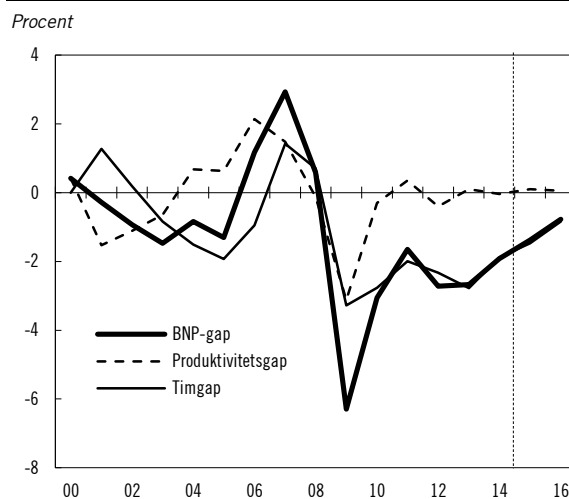
Det finns lediga resurser i svensk ekonomi

Svensk ekonomi är i en återhämtningsfas, men det finns fortfarande lediga (outnyttjade) resurser. BNP-gapet bedöms vara ungefär -1,5 procent som andel av potentiell BNP

2015 (se diagram 4.7).²⁸ Återhämtningen fortsätter 2016, men det dröjer till 2017 innan ekonomin når konjunkturell balans (se avsnitt 4.3).

Företagens resursutnyttjande, dvs. i vilken utsträckning som företagen använder befintliga resurser i form av maskiner och personal, förefaller vara balanserat. Bedömningen baseras bl.a. på företagets lönsamhetsomdömen och anställningsplaner samt industrins kapacitetsutnyttjande. Samtliga dessa indikatorer är nära sin genomsnittliga nivå. Andelen företag som uppger att otillräcklig efterfrågan är det främsta hindret för produktionen minskade markant under slutet av 2014. Sammantaget bedöms det s.k. produktivitetsgapet, som visar den faktiska produktivitetens avvikelse från den potentiella, vara nära noll 2015 och 2016 (se diagram 4.7).

Diagram 4.7 Resursutnyttjande

Anm.: Gapen visar skillnaden mellan faktisk och potentiell nivå, i procent av potentiell nivå.
Källa: Egna beräkningar.

Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, mätt som antalet arbetade timmars avvikelse från den potentiella nivån, är lågt (se diagram 4.7). Bedömningen stöds av att arbetslösheten är hög ur ett historiskt perspektiv och att indikatorer på resursutnyttjandet på arbetsmarknaden visar på att det finns lediga resurser.

²⁶ År 2014 var arbetslösheten 7,7 procent bland kvinnor och 8,2 procent bland män.

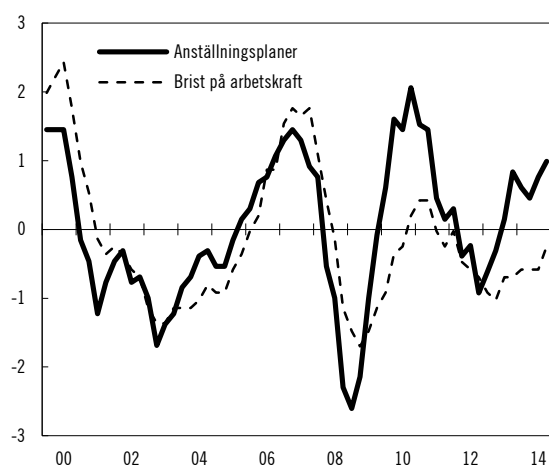
²⁷ För mer information om grupper med svag ställning på arbetsmarknaden se avsnitt 10.

²⁸ BNP-gapet utgör skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP och är därmed ett mått på konjunkturen. BNP-gapet är summan av produktivitetsgapet (vilket mäter resursutnyttjandet inom företagen) och timgapet (vilket mäter resursutnyttjandet på arbetsmarknaden i termer av arbetade timmar). Se Finansdepartementets promemoria Metod för beräkning av potentiella variabler på www.regeringen.se.

Bristen på arbetskraft inom näringslivet ökade 2014 (se diagram 4.8). Det tyder på att mängden lediga resurser minskade på arbetsmarknaden. Det skulle kunna förklaras av stigande efterfrågan på arbetskraft, eftersom bristen brukar öka när efterfrågan stiger. I diagram 4.8 visas bristen på arbetskraft bland företagen i näringslivet tillsammans med näringslivets anställningsplaner, som är ett mått på efterfrågan på arbetskraft. När bristen relateras till efterfrågan på detta sätt, ser den inte ut att vara särskilt stor för näringslivet som helhet. Det talar för att det fortfarande finns lediga resurser på arbetsmarknaden. Därmed kan sysselsättningen fortsätta att stiga och arbetslösheten minska utan att det leder till snabbt ökande löner och priser.

Diagram 4.8 Indikatorer på resursutnyttjandet på arbetsmarknaden

Normaliserad avvikelse från medelvärdet

Anm.: Diagrammet visar anställningsplaner och brist på arbetskraft bland företagen i näringslivet. Serierna är normaliserade så att medelvärdet är 0 och standardavvikelsen är 1.

Källor: Konjunkturbarometern och egna beräkningar.

Antalet sysselsatta bedöms understiga sin potentiella nivå (den nivå som skulle råda om arbetsmarknaden var i konjunkturrell balans) med drygt 70 000 personer 2015. Antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar förväntas emellertid öka snabbare än den potentiella tillväxttakten både 2015 och 2016. Det medför att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden stiger (se diagram 4.7).

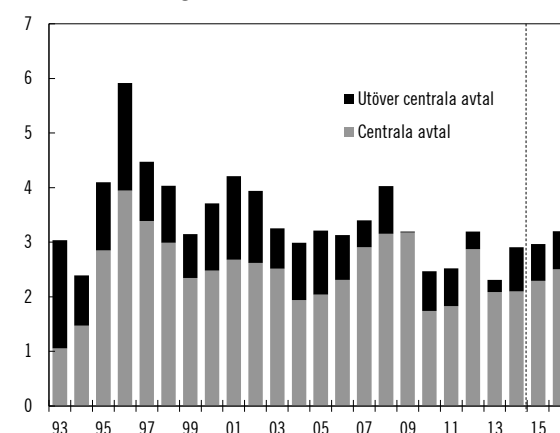
Dämpad löneökning- och inflationstakt

Löneökningarna utöver centrala avtal steg 2014 och bidrog till en högre löneökningstakt än 2013 (se diagram 4.9). I takt med att arbetslösheten gradvis blir lägre bedöms lönerna stiga i en högre

takt 2015 och 2016. Löneökningstakten i nominella termer förväntas ändå bli lägre än genomsnittet för 1994–2014 (se tabell 4.4).

Diagram 4.9 Centrala avtal och löneökningar i näringslivet

Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Tabell 4.4 Löner och inflation

Utfall t.o.m. 2014*, prognos för 2015 och 2016

Procentuell förändring

	Genomsnitt 1994–2014	2014	2015	2016
Timlön				
KL, hela ekonomin ¹	3,5	2,8	2,9	3,2
KL, näringslivet ¹	3,5	2,9	3,0	3,2
NR, hela ekonomin ²	3,4	1,7	3,1	3,2
NR, näringslivet ²	3,5	1,8	3,1	3,2
Inflation				
KPI ³	1,2	-0,2	0,0	0,9
KPIF ^{3,4}	1,6	0,5	0,8	1,4

* Löneökningstakten enligt konjunkturlönestatistiken för 2014 avser prognos. Detta beror på att statistiken blir definitiv först efter 12 månader, bl.a. på grund av utbetalning av retroaktiva löner.

¹ Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.

² Timlön enligt nationalräkenskaperna.

³ Årsgenomsnitt

⁴ KPIF (KPI med fast bostadsränta) är ett av Riksbanken definierat mått på underliggande inflation. KPIF beräknas genom att den del av förändringen i hushållens räntekostnader för egnahem som beror på förändrade räntesatser hålls konstant.

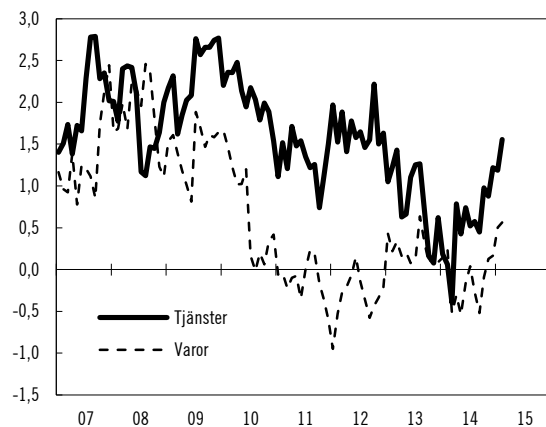
Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och egna beräkningar.

Inflationen har varit låg under en längre tid. Detta gäller oavsett om den mäts som förändringen i konsumentprisindex (KPI) eller i KPI med fast ränta (KPIF). En viktig förklaring till den låga inflationen är det låga resursutnyttjandet i Sverige och omvärlden. I slutet av 2013 och merparten av 2014 minskade inflationen ytterligare, till största delen som en följd av en svag utveckling i de inhemska tjänstepriserna (se diagram 4.10). Tjänstepriserna började dock stiga i slutet av 2014, men uppgången i inflationen har dämpats av oljeprisets kraftiga fall.

Inflationstakten bedöms tillta fr.o.m. 2015. Stigande enhetsarbetskostnader bidrar till uppgången i inflationen. Ett svagt internationellt pristryck, och en förstärkning av kronan 2016, talar dock för en förhållandevis långsam uppgång i inflationstakten.

Diagram 4.10 Inflation i varor respektive tjänster

Årlig procentuell förändring

Källa: Statistiska centralbyrån.

Låga räntor och svag krona

Riksbanken har det senaste året sänkt reporäntan, från 0,75 procent i inledningen av 2014, till -0,25 procent i mars 2015. Riksbanken har även påbörjat ett program för köp av statsobligationer på andrahandsmarknaden till ett värde av sammanlagt 40 miljarder kronor. Dessa åtgärder har medfört att penningpolitiken blivit mer expansiv.

Svenska statsobligationsräntor föll trendmässigt under 2014, främst till följd av att investerare anpassat sina förväntningar till att reporäntan kommer att vara låg under en längre tid. Detta har i sin tur pressat ned räntorna på värdepapper med längre löptider, såsom statsobligationer. Under inledningen av 2015 steg de svenska statsobligationsräntorna något, delvis som ett resultat av starkare konjunktursignaler i svensk ekonomi. I mars 2015 föll sedan räntorna tillbaka efter Riksbankens räntesänkning. Reporäntan förväntas bli fortsatt låg (se tabell 4.5). Den gradvisa återhämtningen i svensk ekonomi kommer dock att medföra långsamt stigande statsobligationsräntor

Tabell 4.5 Räntor och växelkurser

Utfall t.o.m.2014, prognos för 2015 och 2016

Årsgenomsnitt

	Genomsnitt 1994–2014	2014	2015	2016
Reporänta	3,2	0,5	-0,1	-0,1
Statsobligationsränta, 10 år	4,7	1,7	0,8	1,5
Växelkurs, kronindex KIX ¹	113	107	112	110
SEK per EUR	9,1	9,1	9,3	9,2

¹ Årsgenomsnitt. Index, oktober 1992 = 100.

Källor: Riksbanken, Reuters och egna beräkningar.

Kronan försvagades mot de flesta valutor 2014. Detta berodde bl.a. på förväntningar om lägre räntor i Sverige i kölvattnet av Riksbankens mer expansiva penningpolitik. Därutöver har den starka återhämtningen i USA medfört att dollarn har stärkts mot många valutor, däribland kronan. Kronan förväntas vara fortsatt svag den närmaste tiden. Till detta bidrar att Riksbanken kan agera om en kronförstärkning riskerar att bryta uppgången i inflationen, enligt vad som kommunicerats under inledningen av 2015. På något längre sikt antas en viss förstärkning mot euron äga rum, vilket bidrar till en starkare krona i nominella effektiva termer (se tabell 4.5).²⁹

²⁹ Prognosen bygger på att den reala effektiva växelkursen förstärks något, men att förstärkningen blir marginell. I princip bedöms kronan ligga på sin reala jämviktsnivå.

4.3 Utvecklingen 2017–2019

Stärkt konjunktur i omvärlden och i Sverige

De kommande åren förväntas en gradvis förbättring i världsekonomin, men de regionala skillnaderna väntas alltjämt vara stora. I USA väntas BNP-tillväxten bli fortsatt hög 2017–2019. Tillväxten avtar något i slutet av perioden när den amerikanska ekonomin når ett balanserat resursutnyttjande.

I euroområdet har tillväxtförutsättningarna i många länder försämrats i spåren av den djupa lågkonjunkturen. Både hushåll och de offentliga sektorerna i flertalet länder behöver fortsätta stärka sitt sparande, vilket håller tillbaka såväl privat som offentlig konsumtion. Återhämtningen går långsamt och tillväxten i euroområdet som helhet blir ungefär 1 procentenhet lägre per år än tillväxten i USA (se tabell 4.6). ECB väntas hålla styrräntan låg under en längre tid än den amerikanska centralbanken.

I Kina förväntas BNP-tillväxten gradvis mattas av till följd av att ekonomin fortsätter omställningen till en mindre investeringsdriven och mer konsumtionsdriven tillväxt. Det håller tillbaka tillväxten i de framväxande ekonomierna som helhet. Dessa ekonomier bedöms trots detta fortsätta växa i en betydligt högre takt än de avancerade ekonomierna under perioden.

Sammantaget innebär de förbättrade konjunkturutsikterna i omvärlden att efterfrågan på svenska varor och tjänster stärks. Den relativt sett låga tillväxten i euroområdet, som är Sveriges viktigaste exportmarknad, fortsätter dock att hålla tillbaka tillväxten i svensk export något.

Konjunkturåterhämtningen i Sverige förväntas fortsätta de närmaste åren i takt med att omvärldskonjunkturen förbättras och efterfrågan på svensk export ökar. Ekonomin når konjunkturrell balans 2017. Därefter avtar BNP-tillväxten de efterföljande åren. Resursutnyttjandet, mätt med BNP-gapet, blir marginellt positivt 2018. I princip bedöms ekonomin vara i konjunkturrell balans 2017–2019. År 2017–2019 bedöms den potentiella BNP-tillväxten, dvs. BNP-tillväxten när ekonomin är i konjunkturrell balans, uppgå till i genomsnitt något över 2 procent per år. Det är något lägre än den genomsnittliga BNP-tillväxten 1980–2014. En bidragande faktor till detta är att den potentiella produktiviteten bedöms växa långsammare än genomsnittet 1994–2014. Det beror bl.a. på att

den långvariga lågkonjunkturen troligtvis har hämmat produktivitetshöjande investeringar, vilket dämpar produktivitetstillväxten i näringslivet.

Tabell 4.6 Nyckeltalstabell – prognosen i korthet

Procentuell förändring om inte annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019
Sverige					
BNP ¹	2,6	2,7	2,5	2,4	2,0
BNP, kalenderkorrigerad ¹	2,4	2,5	2,7	2,5	2,0
Hushållens konsumtion	2,7	2,7	2,6	2,6	2,4
Offentlig konsumtion	1,9	1,4	0,8	0,7	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	2,9	4,5	3,6	3,5	3,1
Lagerinvesteringar ²	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	4,4	5,3	5,0	5,1	5,2
Import	4,3	5,7	5,0	5,3	5,3
Nettoexport ²	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2
Arbetade timmar ³	1,3	1,3	1,4	0,9	0,4
Produktivitet ^{3,4}	1,2	1,2	1,4	1,6	1,7
Sysselsatta ⁵	1,4	1,3	1,2	0,9	0,5
Arbetskraft ⁵	0,9	0,9	0,7	0,6	0,4
Arbetslöshet ⁶	7,5	7,1	6,7	6,4	6,4
Timlön ⁷	2,9	3,2	3,3	3,4	3,5
KPI ⁸	0,0	0,9	1,7	2,7	3,2
KPIF ⁸	0,8	1,4	1,6	1,8	2,0
Reporänta ⁹	-0,1	-0,1	0,2	1,1	2,1
Växelkurs, kronindex KIX ⁹	112	110	108	106	106
BNP-gap ¹⁰	-1,4	-0,8	-0,1	0,1	0,0
Internationellt					
BNP, euroområdet	1,4	1,7	1,6	1,6	1,5
BNP, USA	3,3	3,1	2,9	2,6	2,4
BNP, Kina	7,1	6,8	6,6	6,4	6,1
Svensk exportmarknad ¹¹	5,0	5,9	6,0	5,8	5,6

¹ Fasta priser, referensår 2013.

² Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

³ Kalenderkorrigerat.

⁴ Mätt som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme.

⁵ 15–74 år.

⁶ Procent av arbetskraften, 15–74 år.

⁷ Mätt enligt konjunkturlönestatistiken.

⁸ Årsgenomsnitt.

⁹ Årsgenomsnitt. Index, oktober 1992 = 100.

¹⁰ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

¹¹ Den samlade importen i de länder som Sverige exporterar till. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

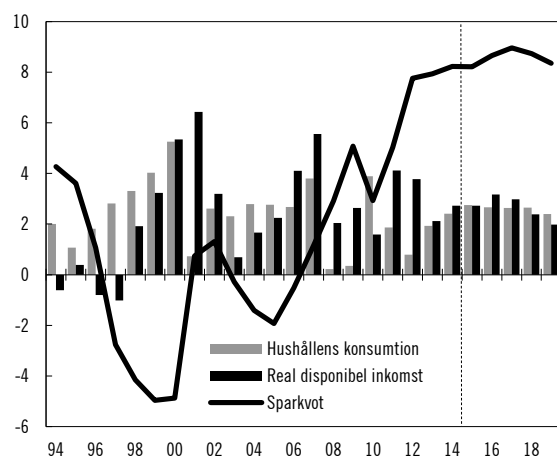
Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken, Konjunkturinstitutet, Reuters Ecowin och egna beräkningar.

Hushållens konsumtion väntas fortsätta lämna ett stort bidrag till BNP-tillväxten 2017–2019. De disponibla inkomsterna utvecklas relativt starkt och sparkvoten är hög i utgångsläget jämfört med genomsnittet för 1994–2014. Det ger utrymme för en hög konsumtionstillväxt. De disponibla inkomsterna väntas sammantaget

växa i en något högre takt än hushållens konsumtion de närmaste åren. En starkare utveckling av bl.a. pensionsinkomsterna bidrar till att öka tillväxten i hushållens disponibla inkomster. Samtidigt förväntas det av Finansinspektionen aviserade amorteringskravet bidra till att sparsandet fortsatt ligger på en hög nivå kommande år. Sparkvoten bedöms fortsätta öka något, för att sedan minska 2018 och 2019 när de disponibla inkomsterna växer långsammare än hushållens konsumtion (se diagram 4.11). Sparkvoten ligger fortsatt kvar på en relativt hög nivå i slutet av prognoshorisonten, sett ur ett historiskt perspektiv. Vissa demografiska förändringar, såsom en förändrad åldersstruktur i befolkningen, skulle emellertid kunna tala för att ökningen av sparkvoten till viss del är strukturell.

Diagram 4.11 Hushållens konsumtion, disponibel inkomst och sparkvot

Procentuell förändring respektive andel av disponibel inkomst

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Investeringarna har utvecklats oväntat starkt 2014, men bedöms öka i en något långsammare takt framöver. Trots detta stiger investeringarna, mätt som andel av BNP, till 24 procent 2019. Det är något högre än genomsnittet för 1950–2013 (se bilaga 3). Flera år med låga investeringar i spåren av finanskrisen bedöms ha skapat ett uppdämt investeringsbehov.

Arbetslösheten fortsätter att minska och inflationen stiger

Resursutnyttjandet inom företagen, dvs. i vilken utsträckning de använder befintliga resurser i form av maskiner och personal, bedöms vara balanserat redan i år. Sysselsättningen förväntas därför växa starkt under de närmaste åren när

återhämtningen i ekonomin fortsätter. I takt med att BNP-tillväxten avtar när ekonomin når ett balanserat resursutnyttjande 2017, dämpas tillväxten i efterfrågan på arbetskraft. Sysselsättningen väntas därför öka i en långsammare takt 2017–2019 (se tabell 4.6) jämfört med de närmast föregående åren. Arbetskraften bedöms också växa långsammare 2017–2019. Det beror bl.a. på att tillväxten i befolkningen i åldern 15–74 år avtar efter 2017. Sammantaget medför det att arbetslösheten fortsätter att minska och bedöms uppgå till 6,4 procent 2019. Det innebär en minskning med ungefär 1,5 procentenheter från 2014 års nivå på 7,9 procent. Samtidigt stiger sysselsättningsgraden, dvs. sysselsättningen i relation till befolkningen, successivt under prognosperioden.

De kommande årens konjunkturåterhämtning bidrar till att arbetslösheten minskar, vilket talar för en högre löneökningstakt. Å andra sidan väntas låga inflationsförväntningar dämpa den nominella löneökningstakten framöver (se tabell 4.6). Reallönerna bedöms växa med i genomsnitt ungefär 1,6 procent per år 2017–2019. Det är något lägre än den genomsnittliga reallöneökningen sedan industriavtalets införande 1997.

Samtidigt stiger produktivitetstillväxten gradvis, vilket håller tillbaka ökningstakten i enhetsarbetskostnaderna och därmed också kostnadstrycket i företagen. Kronan bedöms också förstärkas marginellt, vilket kan motverka ökningen av importpriserna.

Ett ökat resursutnyttjande i ekonomin medför större möjligheter för företagen att höja sina marginaler, vilket väntas bidra till något högre prisökningstakt. Sammantaget bedöms inflationstakten fortsätta stiga gradvis. Inflationen mätt med KPIF väntas nå 2 procent 2019.

Till följd av en låg inflation och låga styrräntor i omvärlden förväntas Riksbanken vara återhållsam med räntehöjningar. Riksbanken antas börja höja reporäntan 2017 och sedan höja denna gradvis under de följande åren.

4.4 Risker och alternativa scenarier

Risker för en svagare utveckling

Inflationsförväntningarna i euroområdet har fallit senaste tiden. På en treårig horisont låg de under inledningen av 2015 på 1,2 procent, dvs. under ECB:s inflationsmål. Detta är en signal om att hushåll och företag i ekonomin inte tror att inflationsmålet kommer att nås på tre år och detta gör det i sin tur svårare för ECB att uppnå målet. Den låga inflation som noteras i många ekonomier riskerar att medföra än lägre inflationsförväntningar. Detta är särskilt bekymmersamt då penningpolitiken i euroområdet begränsas av att räntorna redan är låga. Detta riskerar att leda till ett läge då en låg eller negativ inflation under en längre tid håller tillbaka efterfrågeutvecklingen. Den europeiska centralbanken har i syfte att understödja en uppgång i inflationen påbörjat ett program med storskaliga köp av finansiella tillgångar. Av allt att döma har åtgärderna fått stora effekter på de finansiella marknaderna, euron har försvagats och börskurser har drivits upp. Effekterna är till stor del de som förväntades, men penningpolitiska åtgärder av den typen är relativt oprövade och det finns en risk att de bidrar till att destabilisera delar av de finansiella marknaderna.

Den politiska osäkerheten i euroområdet har ökat sedan årsskiftet 2014/15, framför allt till följd av det ansträngda förhandlingsläge som uppstått mellan den nya regeringen i Grekland och dess långgivare. I huvudscenariot når Grekland 2015 en överenskommelse med långgivarna och ges fortsatt stöd även efter att det nuvarande stödprogrammet löper ut i juni samma år. Men det politiska läget är spänt och riskerna för att förhandlingarna ska misslyckas har ökat. Konsekvenserna av en sådan utveckling är mycket svårbedömda. Även om riskerna för en spridning av en grekisk kris till andra euroländer förefaller vara mindre nu än 2012, då en liknande situation förelåg, kan avbrutna förhandlingar få stora negativa effekter på de finansiella marknaderna och för realekonomin, såväl i euroområdet som globalt.

Den långvarigt höga arbetslösheten och ökade fattigdomen i Europa är ett allvarligt problem och riskerar också att hämma den ekonomiska utvecklingen.

En försvagning av rysk ekonomi förväntas 2015, i spåren av det lägre oljepriset och kon-

flikten i Ukraina. Det finns en risk att utvecklingen försämras ytterligare, särskilt om oljepriset inte stiger i någon större utsträckning. De direkta kopplingarna mellan rysk och svensk ekonomi är emellertid inte särskilt starka då handeln mellan länderna är av relativt liten betydelse. Det finns dock en risk för att en ytterligare försvagning av rysk ekonomi medför störningar på de finansiella marknaderna och att tillväxten i närliggande ekonomier, t.ex. Finland, blir ännu lägre.

Översvämningar, onormala vintertemperaturer och torka är tre exempel på extrema väderförhållanden som påverkat den makroekonomiska utvecklingen på senare tid. Det finns en risk att sådana händelser, relaterade till klimatförändringen, kommer att påverka den ekonomiska aktiviteten kommande år, i större utsträckning än vad som antas i prognosen. Effekterna på makroekonomin av försvårade väderförhållanden är svåra att bedöma, men det har visat sig att de kan medföra stora kostnader både för enskilda och för samhället.

I Sverige utgör hushållens höga skuldsättningsgrad, i ljuset av bostadsprisernas utveckling, en risk i prognosen. I prognosen förutsätts bostadspriserna öka, om än i en måttlig takt de närmaste åren. Samtidigt kan bostadspriserna stiga snabbare än vad som förutsägs i prognosen. Snabbt stigande bostadspriser kan medföra att risken för stora bostadsprisfall ökar. En sådan utveckling, med en kombination av höga skulder och fallande bostadspriser, riskerar att få negativa konsekvenser för den makroekonomiska utvecklingen. För att minska riskerna i det finansiella systemet och med hushållens skuldsättning har en rad reformer genomförts de senaste åren. Regeringen och ansvariga myndigheter följer noga utvecklingen för att se om ytterligare åtgärder kan komma att bli nödvändiga.

Starkare utveckling möjlig

Om tillförsikten bland hushåll och företag i omvärlden, i synnerhet i euroområdet, återvänder snabbare än förväntat kan efterfrågan på svensk export stiga i högre takt än vad som antas i prognosen. En återhämtning av svensk ekonomi skulle då påskyndas. Även effekterna av det lägre oljepriset är svåra att bedöma och det är möjligt att de positiva effekterna underskattats, vilket skulle tala för en starkare konjunkturutveckling.

Ytterligare en faktor som kan stärka konjunkturuppgången är svenska hushålls konsumtion. Hushållen har ett högt sparande som andel av inkomsten, dvs. en hög sparkvot, som tillsammans med en gradvis förbättring av läget på arbetsmarknaden talar för en stabil och hög konsumtionstillväxt. Mot bakgrund av den höga sparkvoten i slutet av prognosperioden finns det ett utrymme för en högre konsumtionstillväxt än den i prognosen, utan att sparkvoten når onormalt låga nivåer.

Alternativa scenarier

En svagare omvärldsutveckling

I alternativscenario 1 antas den svagare återhämtningen i euroområdet medföra en lägre efterfrågan på svenska exportprodukter. Det bidrar till en svagare BNP-tillväxt och till att resursutnyttjandet ökar långsammare än i huvudscenariot. Ett lägre resursutnyttjande leder till en lägre löneökningstakt, vilket dämpar inflationstrycket. Riksbanken höjer därför inte reporäntan lika snabbt som i huvudscenariot vilket, genom en svagare växelkurs, delvis motverkar den negativa effekten som den minskade omvärldsefterfrågan har på svensk export. En mer expansiv penningpolitik gynnar även investeringarna och hushållens konsumtion. Sammantaget innebär dock den svagare exporttillväxten att BNP ökar långsammare 2015–2017 än i huvudscenariot (se tabell 4.7) och att BNP-gapet förblir negativt under hela prognosperioden. Arbetslösheten minskar i takt med att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden ökar, men inte i samma utsträckning som i huvudscenariot (se tabell 4.7).

Den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP försämras med 0,1–0,3 procentenheter i förhållande till huvudscenariot. Det beror i huvudsak på att lönesumman utvecklas långsammare till följd av färre arbetade timmar och lägre löner.

En starkare inhemsk konsumtionsutveckling

I alternativscenario 2 antas att hushållen ökar sin konsumtion mer än i huvudscenariot. Det kan t.ex. ske om hushållen väljer att minska sitt sparande, som i dag är historiskt högt, till förmån för en ökad konsumtion. En starkare konsumtionstillväxt 2015–2017 (se tabell 4.7) medför en högre BNP-tillväxt och att resursutnyttjandet

ökar snabbare. Till följd av den högre produktionsstillväxten ökar företagen sina anställningar och arbetslösheten blir lägre än i huvudscenariot (se tabell 4.7). Ett högre resursutnyttjande på arbetsmarknaden medför att lönerna utvecklas starkare, vilket i sin tur bidrar till ett ökat inflationstryck. Riksbanken höjer till följd av detta reporäntan i snabbare takt än i huvudscenariot. Den högre räntan håller tillbaka investeringarna och exporten något, vilket har en dämpande effekt på BNP-tillväxten. Sammantaget medför dock den starkare konsumtionstillväxten att ekonomin tidigare når ett balanserat resursutnyttjande. Inflationsmålet om 2 procent nås redan 2018.

Den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP förbättras med 0,1–0,2 procentenheter i förhållande till huvudscenariot. Det är främst inkomsterna från skatt på arbete och konsumtion som förstärker sparandet.

Tabell 4.7 Alternativa scenarier: 1 Svagare omvärldsutveckling och 2 Starkare inhemsk efterfrågan

Prognos enligt huvudscenario i fet stil för respektive variabel
Årlig procentuell förändring om inte annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019
BNP¹	2,4	2,5	2,7	2,5	2,0
Alternativt scenario 1	2,3	2,0	2,3	2,5	2,6
Alternativt scenario 2	2,5	2,7	2,7	2,0	2,1
Arbetslöshet^{2,3}	7,5	7,1	6,7	6,4	6,4
Alternativt scenario 1	7,5	7,5	7,4	7,3	6,8
Alternativt scenario 2	7,5	6,8	6,5	6,4	6,4
KPIF⁴	0,8	1,4	1,6	1,8	2,0
Alternativt scenario 1	0,8	1,1	1,2	1,4	1,6
Alternativt scenario 2	0,8	1,6	1,8	2,0	2,0
BNP-gap⁵	-1,4	-0,8	-0,1	0,1	0,0
Alternativt scenario 1	-1,5	-1,3	-1,0	-0,8	-0,3
Alternativt scenario 2	-1,2	-0,4	0,2	0,0	0,0
Finansiellt sparande⁶	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Alternativt scenario 1	-1,4	-0,9	-0,7	-0,3	0,3
Alternativt scenario 2	-1,4	-0,5	-0,2	0,1	0,6

¹ Kalenderkorrigerade värden.

² 15–74 år.

³ Procent av arbetskraften.

⁴ Årsgenomsnitt.

⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁶ I offentlig sektor. Procent av BNP.

Källa: Egna beräkningar.

4.5 Utvecklingen enligt andra bedömare

Regeringens prognos för BNP-tillväxten 2015 är i linje med de flesta andra bedömares (se tabell 4.8). Avvikelsen gentemot Europeiska kommissionens prognos bedöms till stor del bero på att kommissionen inte har haft möjlighet att beakta nationalräkenskaperna för det fjärde kvartalet 2014.

Tabell 4.8 Jämförelse mellan olika bedömaresprognoser

	2015	2016
BNP¹		
Regeringen	2,6	2,7
Konjunkturinstitutet	3,1	3,3
Europeiska kommissionen	2,3	2,6
Riksbanken	2,7	3,3
Arbetslöshet²		
Regeringen	7,5	7,1
Konjunkturinstitutet	7,8	7,4
Europeiska kommissionen	7,7	7,5
Riksbanken	7,6	7,1
Inflation³		
Regeringen	0,0/0,6	0,9/1,1
Konjunkturinstitutet	0,2/0,8	1,1/1,4
Europeiska kommissionen	-0,5	-1,0
Riksbanken	0,1/0,9	1,9/2,0
BNP-gap⁴		
Regeringen	-1,4	-0,8
Konjunkturinstitutet	-0,9	0,0
Europeiska kommissionen	-1,0	-0,3
Riksbanken	-0,5	0,5

Anm. Publiceringsdatum: Regeringen 2015-04-15, Konjunkturinstitutet 2015-03-25, Europeiska kommissionen 2015-02-05, Riksbanken 2015-02-12.

¹ Procentuell förändring.

² Procent av arbetskraften, 15–74 år.

³ Procentuell förändring, årsgenomsnitt, KPI/HIKP.

⁴ Procentuell avvikelse från potentiell BNP-nivå.

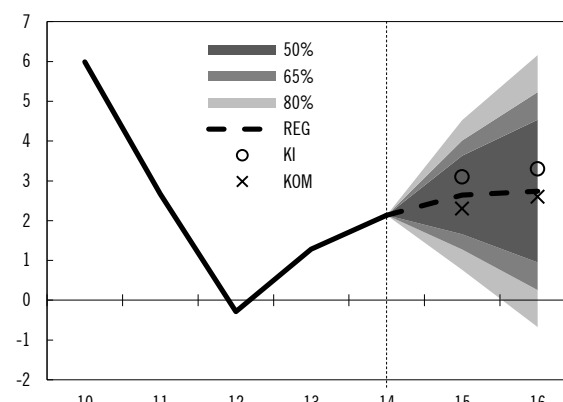
Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken och egna beräkningar.

För 2016 skiljer sig prognoserna åt i en större utsträckning, även om skillnaderna får anses vara små. I jämförelse med regeringens prognoser för 2015 och 2016 ligger huvuddelen av de andra bedömarens prognoser väl inom de områden

som täcker 50 procent av regeringens historiska prognosfel (se diagram 4.12).³⁰

Diagram 4.12 Osäkerhetsintervall för BNP-prognosen

Procentuell förändring

Anm.: Osäkerhetsintervallen är baserade på regeringens prognosfel i vårpropositioner för 1994–2014. Reg = regeringen, KI = Konjunkturinstitutet, KOM = Europeiska kommissionen.

Källor: Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen och egna beräkningar.

Regeringens prognos för arbetslösheten är i linje med de andra bedömarens prognoser för 2015, medan den är något lägre än vissa bedömarens prognoser för 2016 (se tabell 4.8).

De flesta bedömare delar regeringens syn att inflationstakten kommer att vara dämpad de kommande två åren. Riksbanken gör dock bedömningen att priserna kommer att stiga snabbare. Detta kan bl.a. bero på att Riksbanken gör en annan bedömning av resursutnyttjandet. För 2016 bedömer Riksbanken att resursutnyttjandet i ekonomin är något ansträngt, dvs. BNP-gapet är positivt. Med den utgångspunkten bör kostnadstrycket i ekonomin, och därmed inflationen, vara högre än i regeringens bedömning.

Såväl regeringen som andra prognosmakare bedömer däremot att det finns lediga resurser i svensk ekonomi 2015. Det finns dock skillnader i bedömningarna av BNP-gapets storlek, där framför allt Riksbanken gör bedömningen att BNP-gapet är mindre negativt än de övriga prognosmakarna. Detta beror främst på att Riksbanken har gjort en annan bedömning av potentiell BNP.

³⁰ Se Finansdepartementets promemoria Utvärdering av makroekonomiska prognoser 2015, som finns tillgänglig på www.regeringen.se.

4.6 Utvärdering av prognoser för BNP-tillväxten

I detta avsnitt utvärderas prognoser för Sveriges BNP-tillväxt som några olika bedömare gjort 1994–2014, däribland regeringen.³¹ Motsvarande utvärdering av prognoser för arbetslösheten och inflationen presenteras i Finansdepartementets promemoria Utvärdering av makroekonomiska prognoser 2015 som publiceras på regeringens hemsida, www.regeringen.se.

För systematiska prognosfel i form av genomsnittliga över- eller underskattningar används ibland den engelska termen bias. Genom att skatta en bedömares genomsnittliga prognosfel kan hypotesen att bedömarens prognoser inte har någon bias testas. Tabell 4.9 visar medelprognosfel för några svenska bedömare tillsammans med uppgifter om antalet observationer.

Tabell 4.9 Medelprognosfel för prognoser för BNP-tillväxten

Medelprognosfel (MPF) för prognoser för BNP-tillväxten 1994–2014 och antal observationer (T)

Bedömare	Gjorda samma år som utfallet		Gjorda året före utfallet	
	MPF	T	MPF	T
Regeringen	0,30	42	-0,19	40
Konjunkturinstitutet	0,23	85	-0,32	81
Riksbanken	0,13	88	-0,30	82
HUI Research AB	0,30	84	-0,06	80
Svenskt näringsliv	0,54*	71	0,32	67
Handelsbanken	0,27	74	-0,12	71
SEB	0,22	78	-0,05	74
Nordea	0,39	80	-0,06	76
Swedbank	0,02	43	-0,13	39

Anm.: Asterisk indikerar signifikans på 5 procents nivå.

Källor: Respektive bedömare och egna beräkningar.

Stickproven är uppdelade i prognoser gjorda samma år som utfallet respektive året före utfallet.³² För prognoser gjorda samma år som utfallet har regeringen ett positivt skattat medelprognosfel. Regeringen har därmed i genomsnitt underskattat BNP-tillväxten för utvärderings-

perioden. För prognoser gjorda året före utfallet har regeringen i stället överskattat BNP-tillväxten. Detta är i huvudsak i linje med övriga bedömare. Inget av regeringens medelprognosfel är signifikant skilt från noll.³³

Bedömarna rangordnas med avseende på deras medelabsolutfel och medelkvadratfel för prognoser för BNP-tillväxten, se tabell 4.1.³⁴ Regeringens prognosprecision rangordnas relativt högt för prognoser utfärdade samma år som utfallet, och relativt lågt för prognoser utfärdade året före utfallet. I allmänhet vilar rangordningarna på små skillnader, och inga test utförs för att påvisa att dessa skillnader är statistiskt signifikanta.³⁵ De bör därför värderas med viss försiktighet.

Tabell 4.10 Rangordning av bedömares prognosprecision

Rangordning efter medelabsolutfel (MAF) och medelkvadratfel (MKF) för prognoser för BNP-tillväxten 1994–2014

Prognoser gjorda samma år som utfallet								
Rangordning efter MAF (första raden) och efter MKF (andra raden)								
SHB	SEB	REG	KI	RB	HUI	NO	SWB	SN
SHB	SEB	REG	KI	HUI	RB	SN	NO	SWB
Prognoser gjorda året före utfallet								
Rangordning efter MAF (första raden) och efter MKF (andra raden)								
NO	SEB	KI	HUI	RB	SHB	REG	SN	SWB
NO	SEB	HUI	SHB	RB	REG	KI	SN	SWB

Anm.: Rangordningen sker fallande från vänster. Bedömarna är regeringen (REG), Konjunkturinstitutet (KI), Riksbanken (RB), HUI Research AB (HUI), Svenskt näringsliv (SN), Handelsbanken (SHB), SEB, Nordea (NO) och Swedbank (SWB).

Källor: Respektive bedömare och egna beräkningar.

³¹ För regeringens del utvärderas endast prognoser publicerade i budgetpropositionen och ekonomiska vårpropositionen.

³² Landsorganisationen har inte tagits med i utvärderingen av prognoser för BNP-tillväxten eftersom den inte på ett konsekvent sätt redovisat faktisk BNP.

³³ Här används signifikansnivån 5 procent. Ett medelprognosfel som är signifikant avviker då tillräckligt mycket från noll (ingen bias) för att det ska kunna betraktas som att det är 5 procents sannolikhet eller mindre att få ett sådant medelprognosfel, givet att det inte finns någon bias.

³⁴ Medelabsolutfelet är medelvärde av de absoluta prognosfelen. Medelkvadratfelet är medelvärde av de kvadrerade prognosfelen.

³⁵ Utformningen av ett sådant test försäkras av att bedömarna för ett givet år dels utfärdar prognoserna vid olika tidpunkter, dels producerar olika antal prognoser.

4.7 Prognosrevideringar och effekter av reformer

Huvudsakliga revideringar sedan budgetpropositionen för 2015

Svensk BNP växte 2014 i den takt som förväntades i budgetpropositionen för 2015 (se tabell 4.11). Tillväxten i hushållens konsumtion och nettoexportens bidrag till BNP-tillväxten blev lägre än förväntat, medan tillväxten i offentlig konsumtion och de fasta bruttoinvesteringarna blev högre än förväntat. I föreliggande prognos har BNP-tillväxten 2015–2018 reviderats ned. Nedrevideringen för 2015 och 2016 beror till viss del på att en del av BNP-ökningen i slutet av 2014 bedöms vara tillfällig, framför allt avseende investeringarna. Därutöver har hushållens konsumtion reviderats ned på grund av ett svagare utfall än förväntat och förväntade negativa effekter av kommunalskattehöjningar samt det av Finansinspektionen aviserade amorteringskravet. En viktig anledning till att den faktiska BNP-tillväxten har reviderats ned under prognosperiodens senare del, 2017 och 2018, är att tillväxten i potentiell BNP bedöms bli lägre.

Sysselsättningen och arbetskraften bedöms öka i en högre takt än vad som antogs i budgetpropositionen för 2015. För 2016–2018 förklaras det bl.a. av en snabbare befolkningstillväxt, som både höjer potentiell arbetskraft och sysselsättning. Arbetskraften har emellertid reviderats upp mer än sysselsättningen, vilket medför att prognosen för arbetslösheten har reviderats upp för 2015–2018.

Timplönen har reviderats ned i slutet av prognosperioden, bl.a. till följd av svagare produktivitetstillväxt i näringslivet. Prognoserna för inflationen mätt med både KPI och KPIF är nedreviderade för 2014 och 2015 till följd av svagare utfall och ett lägre oljepris än väntat. KPI-prognosen är dessutom nedreviderad som ett resultat av att räntorna förväntas bli lägre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2015.

Tabell 4.11 Jämförelse mellan regeringens prognoser i 2015 års ekonomiska vårproposition och i budgetpropositionen för 2015

Prognos enligt budgetpropositionen för 2015 inom parentes
Procentuell förändring om inte annat anges

	2014	2015	2016	2017	2018
BNP	2,1 (2,1)	2,6 (3,0)	2,7 (3,2)	2,5 (2,6)	2,4 (2,4)
Potentiell BNP ^{1,2}	1,5 (1,4)	1,8 (1,7)	1,9 (2,2)	2,0 (2,4)	2,2 (2,4)
BNP-gap ³	-1,9 (-2,2)	-1,4 (-1,2)	-0,8 (-0,5)	-0,1 (-0,1)	0,1 (0,0)
Arbetslöshet ^{4,5}	7,9 (7,9)	7,5 (7,3)	7,1 (6,7)	6,7 (6,4)	6,4 (6,1)
Sysselsatta ⁴	1,4 (1,3)	1,4 (1,4)	1,3 (1,2)	1,2 (0,9)	0,9 (0,8)
Arbetade timmar ²	1,8 (1,4)	1,3 (1,3)	1,3 (1,3)	1,4 (1,2)	0,9 (0,8)
Timplön ⁶	2,8 (2,8)	2,9 (2,9)	3,2 (3,3)	3,3 (3,5)	3,4 (3,5)
KPI ⁷	-0,2 (0,0)	0,0 (0,9)	0,9 (2,2)	1,7 (3,0)	2,7 (3,2)
KPIF ⁷	0,5 (0,6)	0,8 (1,4)	1,4 (1,8)	1,6 (1,9)	1,8 (2,0)
Reporänta ⁷	0,5 (0,5)	-0,1 (0,3)	-0,1 (1,0)	0,2 (2,1)	1,1 (2,9)

Anm. Prognosen är baserad på nu gällande regler och av regeringen föreslagna och aviserade åtgärder i denna proposition.

¹ Avser marknadspris.

² Kalenderkorrigerad.

³ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.

⁴ 15–74 år.

⁵ Procent av arbetskraften.

⁶ Timplön enligt konjunkturlönestatistiken.

⁷ Årsgenomsnitt.

Källor: Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet, Riksbanken och egna beräkningar.

BNP-gapet har reviderats ned något för 2015 och 2016 (se tabell 4.11). Det beror på att den faktiska BNP-tillväxten har reviderats ned. Skillnaderna är emellertid små i förhållande till osäkerheten i bedömningen. Potentiell BNP-tillväxt har reviderats ned för 2016–2018 (se tabell 4.11).³⁶ Nivån på potentiell BNP 2018 är ungefär 1 procent lägre än i budgetpropositionen för 2015.

³⁶ Potentiell BNP definieras som den produktion som kan upprätthållas vid ett balanserat konjunkturläge och är ett mått på ekonomins långsiktiga tillväxtförutsättningar. Den beräknas utifrån potentiell produktivitet och potentiellt antal arbetade timmar. Se Finansdepartementets promemoria Metod för beräkning av potentiella variabler på www.regeringen.se.

Den statistik från nationalräkenskaperna som har publicerats sedan budgetpropositionen för 2015 lämnades till riksdagen visar sammantaget på att produktiviteten har varit lägre 2013 och 2014 än vad som tidigare bedömdes. Samtidigt visar flera indikatorer på att företagens resursutnyttjande var balanserat i slutet av 2014. Det har föranlett en mindre nedrevidering av tillväxttakten i den potentiella produktiviteten 2014, men framför allt en ny bedömning av tillväxten i potentiell produktivitet de kommande åren. De negativa effekterna av den utdragna lågkonjunkturen, bl.a. att företagen avvaktar med investeringar, antas vara större än enligt tidigare bedömning. Produktiviteten, både i näringslivet och i ekonomin som helhet, förväntas därför sammantaget under prognosperioden växa långsammare än den historiskt genomsnittliga takt.³⁷

Det potentiella antalet arbetade timmar har reviderats upp med 0,6 procent 2018 jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2015.³⁸ Upprevideringen kan främst hänföras till en starkare tillväxt i potentiell arbetskraft. Arbetskraften har vuxit snabbt under flera år och prognoserna för tillväxten i arbetskraften har successivt reviderats upp. Samtidigt har prognosen för migrationen reviderats upp och befolkningen förväntas öka snabbare under prognosperioden än vad som antogs i budgetpropositionen för 2015. Regeringen bedömer därför att den potentiella arbetskraften är större än vad som tidigare beräknats. En större potentiell arbetskraft bedöms i första hand leda till en högre potentiell sysselsättning, men höjer också jämviktsarbetslösheten. Regeringen bedömer att det tar tid innan de nyinträdande på arbetsmarknaden blir sysselsatta. Det beaktas i större utsträckning i denna bedömning än tidigare. Jämviktsarbetslösheten är till följd av detta uppreviderad från 6,0 till 6,4 procent 2018 jämfört

fört med bedömningen i budgetpropositionen för 2015.³⁹

Effekter av föreslagna eller aviserade reformer

De reformer inom skolan och andra delar av välfärden samt införandet av traineejobb och extratjänster som föreslås och aviseras i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt aviseras i denna proposition bidrar till en något högre tillväxt i offentlig konsumtion 2015 och 2016. Samtidigt bedöms att hushållens konsumtion 2015 och 2016 endast marginellt påverkas av de reformer som föreslås eller aviseras i propositionerna. Införandet av traineejobb och extratjänster samt de ökade satsningarna inom den offentliga sektorn bidrar även till en ökad sysselsättning i offentliga myndigheter. Sammantaget bedöms reformerna lämna ett litet positivt bidrag till BNP-tillväxten samt bidra till något högre sysselsättning och något lägre arbetslöshet 2016.

Reformernas sammantagna effekt på potentiell BNP bedöms vara begränsad under prognosperioden. För att prognosen ska bli så träffsäker som möjligt är det önskvärt att man beaktar hur hushållens och företagets beteenden kan påverkas av förändringar på budgetens inkomst- respektive utgiftssida och andra relevanta regelförändringar. Det råder emellertid en betydande osäkerhet om i vilken utsträckning och i vilken takt sådana beteendeförändringar uppkommer. Dessutom är metoder och modeller för att beräkna beteendeffekter mer utvecklade inom vissa områden än andra, vilket innebär att en samlad bedömning i slutänden ändå alltid måste göras. Mot denna bakgrund har regeringen för avsikt att i 2016 års ekonomiska vårproposition redovisa principiella utgångspunkter för hur eventuella beteendeffekter ska beaktas i de makroekonomiska prognoserna framöver.

³⁷ I bilaga 1 redovisas prognosen för den potentiella produktivitetstillsväxten. Den genomsnittliga tillväxttakten 1981–2014 är 2,1 procent för näringslivets produktivitet och 1,7 procent för produktiviteten i ekonomin som helhet.

³⁸ Det potentiella antalet arbetade timmar bestäms av den potentiella sysselsättningen och den potentiella medelarbetstiden bland sysselsatta. Den potentiella sysselsättningen bestäms i sin tur av den potentiella arbetskraften och jämviktsarbetslösheten. I bilaga 1 redovisas prognosen för det potentiella antalet arbetade timmar.

³⁹ Prognosen för jämviktsarbetslösheten finns i bilaga 1.